

Rano planiranje

CROATIAN | ENGLISH

Ova informativna brošura razmatra načine ranog planiranja i organiziranje financijskih i pravnih poslova, te navodi osobe i organizacije koje vam u tome mogu pomoći.

Demencija utječe na svaku osobu na drugačiji način. Neke osobe mogu izgubiti sposobnost da se koriste novcem ili za donošenje mjerodavnih poslovnih odluka, dok druge mogu zadržati ove sposobnosti mnogo duže.

No, prije ili kasnije, ove sposobnosti će kod svih oboljelih oslabiti i one više neće biti u stanju donositi samostalne odluke u svezi svojih financijskih i pravnih pitanja.

Planirati unaprijed

Pravovremeno planiranje može obiteljima i skrbnicima olakšati vođenje poslova oboljele osobe. Ono isto tako može omogućiti oboljelim osobama sudjelovanje u planiranju za vlastitu budućnost, čime će osigurati da se njihove želje provedu na način koji im najviše odgovara.

Ako ste u mogućnosti, potražite savjet dok oboljela osoba još uvijek može sudjelovati u diskusiji i dok je još uvijek pravno sposobna potpisati potrebne dokumente.

Novčana pitanja

Ako se radi o zajedničkom bankovnom računu, partner oboljele osobe ga može nastaviti koristiti bez ikakvih ugovornih promjena. Međutim, problemi mogu nastati kada osoba oboljela od demencije počne neprimjereno koristiti bankovni račun ili kada je na računu samo njeno ime. Da bi se to izbjeglo, oboljela osoba može, dok je za to još uvijek zakonski sposobna, dati punomoć za korištenje računa drugoj osobi. Važno je upamtiti da ova punomoć neće biti važeća ako je sastavljena u trenutku kada oboljela osoba više nije sposobna donositi zakonske odluke. Ako oboljela osoba ne želi pomijeniti ugovor o uporabi računa, uputno je posavjetovati se sa menadžerom banke o mogućem rješenju.

Planirati unaprijed znači:

- Osigurati da se na financijskom računu moraju nalaziti zajednički potpisi
- Porazgovarati o budućim financijskim poslovima sa financijskim savjetnikom
- Unaprijed organizirati kako i kada će osoba oboljela od demencije moći imati pristup svojim financijama

Tko može pomoći?

- Menadžer banke
- Akreditirani financijski savjetnik
- Odvjetnik
- Organizacija Dementia Australia

Trajna punomoć

U većini država i teritorija Australije, osoba može potpisati dokument o trajnoj punomoći (Enduring Power of Attorney) ako je to zakonski sposobna učiniti u vrijeme njegovog potpisivanja. Trajna punomoć je pravni ugovor koji daje pravo opunomoćenoj osobi brinuti se o financijskim poslovima druge osobe, kada to ova to više ne bude u stanju. Puno osoba, čak i onih koje nisu bolesne ili dijagnosticirane, imaju trajnu punomoć.

Obična ili opća punomoć je također dostupna, no ona vrijedi samo dok je osoba zakonski kompetentna donositi odluke. Trajna punomoć nastavlja se sve do smrti oboljele osobe, osim ukoliko nije opovrgnuta.

Jedna od prednosti trajne punomoći je da dozvoljava osobi oboljeloj od demencije izbor druge osobe koja će u njeno ime rješavati pravna i financijska pitanja, kada ona to više ne bude u stanju.

Planirati unaprijed znači:

- Osigurati da osoba oboljela od demencije ima priliku razmisliti o potpisivanju trajne punomoći (ako to još nije učinila) odmah nakon postavljanja dijagnoze, dok je to još uvijek u mogućnosti učiniti.
- Osigurati da obitelj i skrbnici također imaju svoje trajne punomoći koje osiguravaju odgovarajuće vođenje njihovih poslova, u slučaju da i oni postanu inkapacitirani.
- Imati svoj primjerak dokumenta o trajnoj punomoći, i znati gdje je smješten

National Dementia Helpline 1800 100 500

dementia.org.au

Ovu brošuru je financirala Vlada Australije

Tko može pomoći?

- Odvjetnik
- Pravno društvo ili institut, ili Služba pravne pomoći
- Društveni predstavnik ili društveni skrbnik
- Organizacija Dementia Australia

Oporuka

Oporuka daje upute o tome kako će imovina umrle osobe biti podijeljena.

Oporuka je zakonski važeća samo ako potpisnik razumije njene posljedice, pa je stoga važno da osoba oboljela od demencije napravi ili dopuni oporuku dok ju je još kompetentna potpisati.

Planirati unaprijed znači:

- Imati važeću oporuku
- Znati tko je izvršitelj oporuke i gdje će ona biti pohranjena

Tko može pomoći?

- Odvjetnik
- Pravno društvo ili institut, ili Služba pravne pomoći
- Organizacija Dementia Australia

Odluke o zdravstvenom tretmanu

Kada osoba oboljela od demencije izgubi sposobnost donošenja odluka o svom zdravstvenom tretmanu, netko drugi mora donositi takve odluke u njeno ime. U većini država i teritorija Australije moguće je postaviti bliskog člana obitelji ili prijatelja koji će donositi takve odluke u ime oboljele osobe. Ako to još nije učinjeno, zakon u svakoj državi i teritoriji dozvoljava specifičnom sudu postaviti nekoga tko će donositi odluke u ime osobe s demencijom.

Postoje dvije vrste pomoći za rano planiranje u svezi sa odlukama o zdravstvenom tretmanu:

- Trajna punomoć koja pokriva zdravstvena pitanja. Ona osobi s demencijom omogućava izabrati osobu koja će je zamijeniti kao donositelja odluka o zdravstvenim pitanjima
- Buduće upute (Advance Directive), tj. pismeni dokument koji objašnjava vaše želje o liječničkom tretmanu.

U različitim državama i teritorijama Australije ovaj se dokument možda drugačije naziva, no njegova svrha je ista.

Planirati unaprijed znači:

- Osigurati da osoba oboljela od demencije ima mogućnost donošenja trajne punomoći koja pokriva zdravstvena pitanja ili buduće upute
- Imati primjerak dokumenta o trajnoj punomoći i znati gdje je pohranjen

Tko može pomoći?

- Odvjetnik
- Pravno društvo ili institut, ili Služba pravne pomoći
- Društveni predstavnik ili društveni skrbnik
- Organizacija Dementia Australia

Skrbništvo i administracija

U većini država i teritorija Australije postoji Skrbnička komisija ili tribunal koji može izabrati skrbnika ili administratora za osobu koja više nije u stanju donositi odluke u svoje ime. Ako postoje problemi sa vođenjem poslova oboljele osobe, ili ako postoji sukob interesa oko oboljele osobe, možda će biti potrebno uzeti u obzir imenovanje skrbnika ili administratora.

Možete kontaktirati organizaciju Dementia Australia i porazgovarati o tome hoće li biti potrebno podnijeti molbu za imenovanje skrbnika ili administratora i kako to uraditi.

ZA VIŠE INFORMACIJA

Organizacija Dementia Australia nudi podršku, informacije, edukaciju i savjetovanje. Kontaktirajte Nacionalnu telefonsku službu za pomoć kod demencije na broj **1800 100 500** ili posjetite našu internet stranicu na adresi: **dementia.org.au**

Interpreter

Za jezičnu pomoć, nazovite Službu za prevođenje i tumačenje (Translating and Interpreting service) na broj **131 450**.

Early planning

This Help Sheet discusses ways to plan ahead and organise financial and legal affairs and lists people and organisations that can help.

Dementia affects people differently. One person may begin to lose the ability to handle money or make competent business decisions at an early stage, while another person may keep these skills much longer.

However, sooner or later their abilities will decline and the person with dementia will be unable to make their own decisions about their financial and legal matters.

Planning ahead

Planning ahead can make it easier for families and carers to manage the affairs of a person with dementia. It may also mean that the person with dementia can participate in the planning and make sure that their wishes are carried out in the way that they would like.

Wherever possible, get advice while the person with dementia can still participate in the discussion and is legally competent to sign any documents.

Money matters

If a bank account is in joint names, the partner of the person with dementia can continue to operate it without any change in arrangements. However problems can occur if the person with dementia uses the account inappropriately or has accounts in their name only. To avoid these difficulties the person with dementia can give authority, while legally competent, for another person to operate the account. It is important to remember that this authority will be invalid if completed when the person is no longer legally competent. If they are unwilling to agree to a change of arrangement it may be helpful to consult the bank manager about a possible solution.

Planning ahead means:

- Having joint signatures on all financial accounts
- Discussing future financial affairs with a financial adviser
- Arranging how and when the person with dementia will access their finances

Who can help?

- Bank manager
- Accredited financial adviser
- Solicitor
- Dementia Australia

Enduring Power of Attorney

In most States and Territories a person can sign a document called an enduring power of attorney if they are legally competent at the time of signing. An enduring power of attorney is a legal arrangement that enables a nominated person to look after the financial affairs of another person should they become unable to do so. Many people have enduring powers of attorney regardless of any illness or diagnosis.

An ordinary, or general, power of attorney is also available but is only valid while a person is legally competent. An enduring power of attorney continues until the person's death, unless revoked.

One of the benefits of having an enduring power of attorney is that it allows the person with dementia to choose someone to act on their behalf in legal and financial matters when they are no longer able to do so themselves.

Planning ahead means:

- Ensuring that the person with dementia has the opportunity to consider making an enduring power of attorney if they don't already have one, as soon as possible after diagnosis and whilst they have the capacity to do so
- Ensuring that family and carers also have their own enduring powers of attorney to ensure that their affairs are well managed in case they also become incapable
- Having a copy of the enduring power of attorney, and knowing where it is kept

National Dementia Helpline 1800 100 500

dementia.org.au

This help sheet is funded by the Australian Government

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Dementia Australia

Wills

A will gives instructions as to how the estate of a deceased person should be distributed.

A will is only legal if the person understands its implications, so it is essential that if the person with dementia wishes to make, or update their will, they do so while they are still competent to sign.

Planning ahead means:

- Having an up-to-date will
- Knowing who the executor is, and where the will is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- Dementia Australia

Decisions about medical treatment

If a person with dementia loses the legal capacity to make decisions about their medical treatment, someone else needs to make those decisions for them. In most States and Territories a trusted relative or friend can be appointed to make these decisions. If this has not been put in place, the law in every State and Territory allows a particular court to appoint someone to make decisions on behalf of the person with dementia.

Two types of tools are available to help plan ahead for decisions about medical treatment:

- An enduring power of attorney covering health matters. This allows the person with dementia to appoint a person to be a substitute decision-maker for medical decisions
- An advance directive. This is a written document expressing the wishes of the person with dementia about medical treatment

Different names may be used in some States and Territories, but the function of the document is much the same.

Planning ahead means:

- Ensuring the person with dementia has the opportunity to make an enduring power of attorney covering health matters or an advance directive
- Having a copy of the document, and knowing where it is kept

Who can help?

- Solicitor
- The Law Society or Institute, or Legal Aid
- The Public Advocate or Public Guardian
- Dementia Australia

Guardianship and Administration

In most States and Territories there is a Guardianship Board or Tribunal that can appoint a guardian or administrator for a person who is no longer able to make decisions for themselves. If there are problems dealing with the affairs of the person with dementia, or there is conflict about the person's best interests, an application for the appointment of a guardian or administrator may need to be considered.

Dementia Australia can be contacted to discuss whether an application to appoint a guardian or administrator may be needed, and how to go about it.

FURTHER INFORMATION

Dementia Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at dementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**